

Omgevingsanalyse

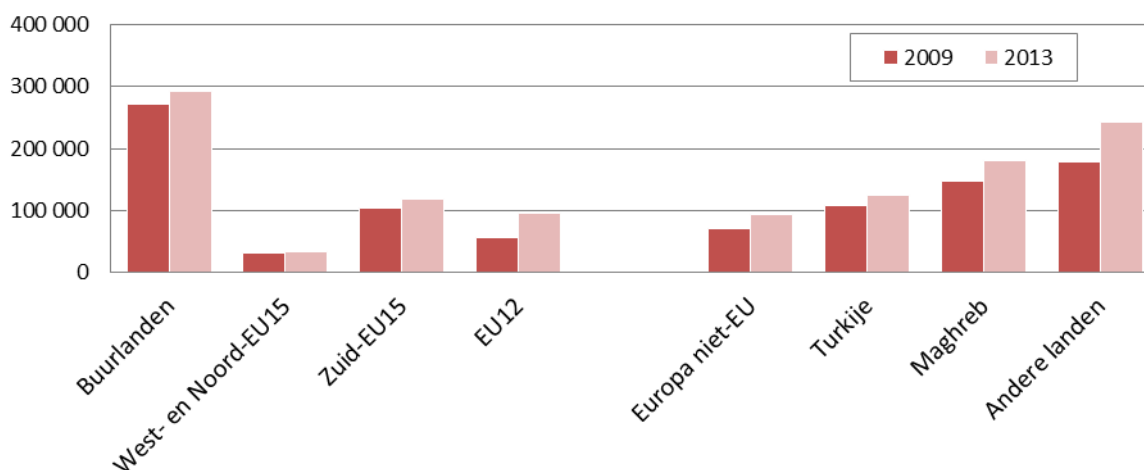
1. Vlaanderen is divers

De samenleving wordt steeds meer divers, zowel door migratie als door natuurlijke aangroei (geboorte). De bevolking van buitenlandse herkomst maakt 18,4% uit van de totale bevolking in het Vlaams Gewest – in totaal gaat het om 1.180.617 personen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ligt dat cijfer op 68,2% (796.222 personen). In alle Gewesten noteren we sinds 2009 een stijging van het aandeel personen van buitenlandse herkomst in de totale bevolking¹.

46% van de bevolking van buitenlandse herkomst in het Vlaams Gewest heeft een herkomst in de EU-landen, 54% in de niet-EU landen. Onderstaande figuur toont de bevolking van buitenlandse herkomst naar herkomstgroep en vergelijkt de aantallen in 2009 met deze in 2013:

Figuur 1 Bevolking van buitenlandse herkomst per herkomstgroep

Aantal personen van buitenlandse herkomst per herkomstgroep, Vlaams Gewest, begin van het jaar – 2009 en 2013

BRON: Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p 101

De grootste groep vormen de personen met herkomst in de buurlanden (25% van de bevolking van buitenlandse herkomst in het Vlaams Gewest), gevolgd door de personen met herkomst in de “andere landen” (21%). Dit laatste duidt op een grote diversiteit aan herkomstlanden binnen de bevolking van buitenlandse herkomst.

De personen met herkomst in de Maghreblanden (15%) en Turkije (11%) vormen eveneens een grote groep binnen de bevolking van buitenlandse herkomst. Opvallend bij deze laatste twee groepen is dat zij, vaker dan gemiddeld, de Belgische nationaliteit hebben. Sinds 2009 is vooral het aantal personen met een herkomst in één van de 12 nieuwe EU-landen toegenomen (stijging met 71%), evenals de personen met een herkomst in de Europese niet-EU landen (+29%) en de ‘andere landen (+35%)².

¹ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 98 – 99. De bevolking van buitenlandse herkomst is daarbij de som van de personen met een huidige niet-Belgische nationaliteit, de personen geboren met een niet-Belgische nationaliteit, en de personen van wie één van de ouders bij geboorte niet de Belgische nationaliteit had.

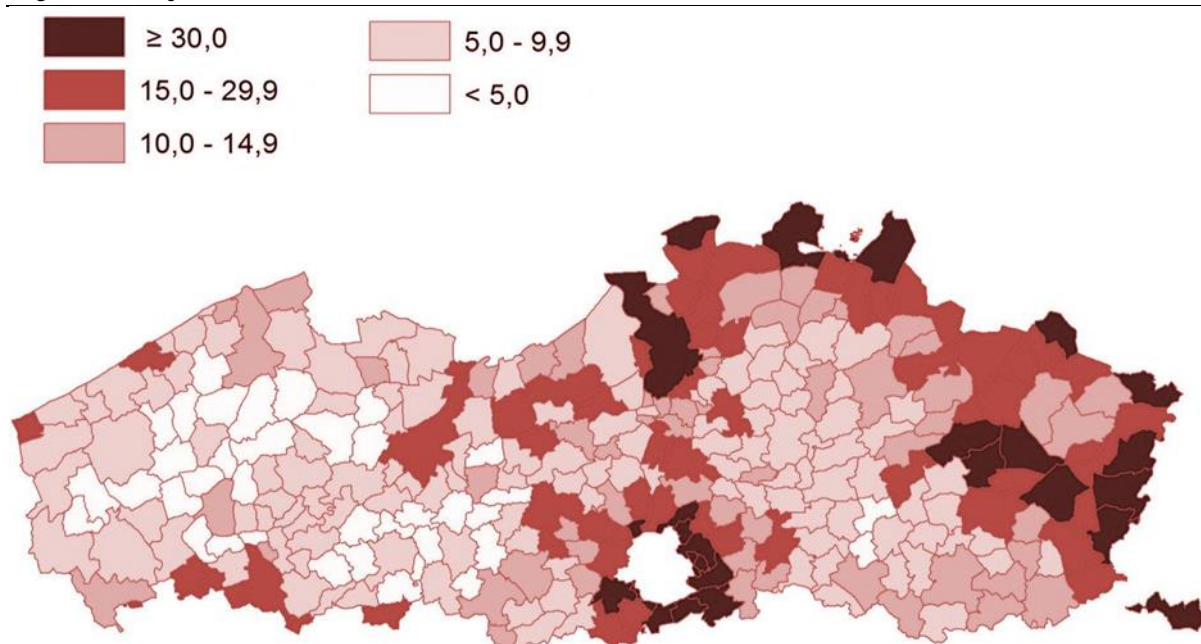
² Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 100 – 102.

Het grote aandeel personen met herkomst in de “buurlanden” wordt weerspiegeld in de geografische spreiding van de bevolking van buitenlandse herkomst: in verschillende grensgemeenten met Nederland noteren we vaak een hoog aandeel van de bevolking dat een buitenlandse herkomst heeft.

Verder valt op dat de stad Antwerpen (45% van de bevolking is van buitenlandse herkomst), de rand rond Brussel (tussen 40% en 46%) en de Limburgse mijnstreek (met 55% in Genk en Maasmechelen) een grote bevolking van buitenlandse herkomst tellen. Ook in de andere centrumsteden noteren we telkens hoge cijfers. De gemeenten in de Vlaamse Rand rond Brussel, de gemeenten tussen Brussel en Antwerpen, de regio rond Sint-Niklaas, de grens met Frankrijk (De Panne, Menen, Wervik en Mesen) en Wallonië (Ronse) vallen eveneens op:

Figuur 2 Geografische spreiding van de bevolking van buitenlandse herkomst

Aandeel personen van buitenlandse herkomst in de totale bevolking, per gemeente, Vlaams Gewest, 2013, begin van het jaar, in %

BRON: Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p 100

Grote steden als Brussel, Amsterdam of Rotterdam zijn vandaag al ‘majority minority cities’: de meerderheid van de inwoners is van buitenlandse herkomst. In het Vlaams Gewest is dit reeds het geval voor Genk en Maasmechelen. Een toenemend aantal steden en gemeenten zal dit punt de komende jaren bereiken (bv. Antwerpen, Vilvoorde en Machelen waar nu al meer dan 40% van de inwoners een buitenlandse herkomst heeft)³. Onder de kinderen en jongeren ligt dit cijfer doorgaans hoger. Op termijn zal dit het totale demografische profiel van steden en gemeenten wijzigen: meer steden en gemeenten zullen, ook door natuurlijke groei van de bevolking van buitenlandse herkomst (geboorte), richting ‘majority-minority’ evolueren.

De bevolking van buitenlandse herkomst is jonger dan de bevolking van Belgische herkomst: in het Vlaams Gewest is 32% van de bevolking van buitenlandse herkomst jonger dan 18, terwijl dit bij de bevolking van Belgische herkomst 20% bedraagt. Omgekeerd is 19% van de bevolking van Belgische herkomst 65 jaar of ouder, terwijl dit aandeel bij de bevolking van buitenlandse herkomst slechts op 6% ligt. Dit heeft als gevolg dat onder kinderen en jongeren het aandeel personen van buitenlandse herkomst veel hoger ligt dan het gemiddelde van 18,4% over alle leeftijdscategorieën

³ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 100-102.

heen: 34% van de 0- tot 5-jarigen heeft een buitenlandse herkomst, bij de 6-11 jarigen ligt dit cijfer op 31%, bij de 12-17 jarigen op 26%⁴.

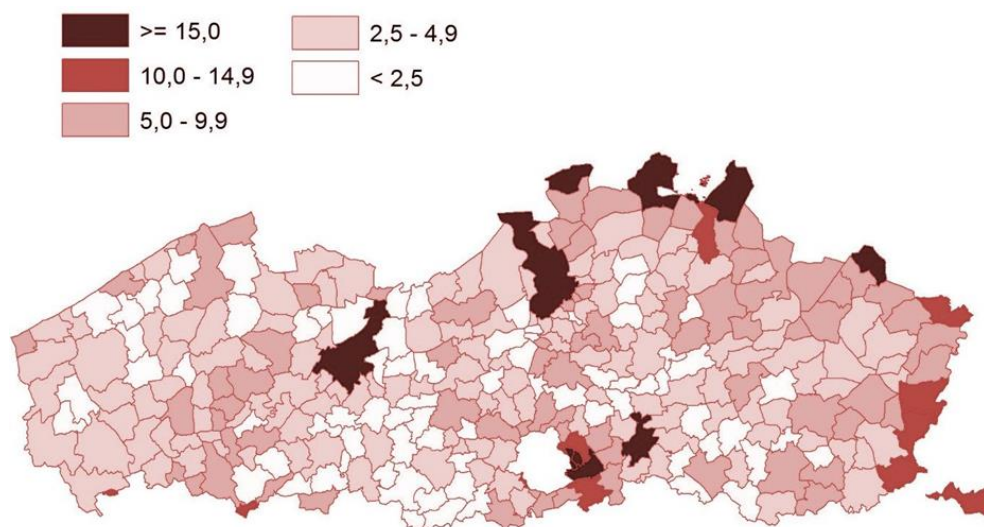
Samen met de toenemende verkleuring van de totale bevolking neemt ook de interne verscheidenheid van de bevolking van buitenlandse herkomst toe. Nieuwe migranten zijn jongvolwassenen die in Vlaanderen komen studeren, partners die hun familie komen vervoegen, hooggeschoolden die in Vlaanderen komen werken, vluchtelingen die asiel aanvragen, seizoenarbeiders die hier voor korte duur komen werken,... De bevolking van buitenlandse herkomst is divers naar herkomstland, maar ook naar taal, etniciteit, cultuur, religie, opleiding, leeftijd enz. Nieuwe informatie- en communicatietechnologie, alsook vergrote mogelijkheden tot reizen, laten mensen toe netwerken te vormen en een eigen identiteit te bepalen over grenzen en gemeenschappen heen⁵.

Nieuwe migraties zijn een gevolg van én versterken deze evolutie. In 2014 telde het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 33 buitenlandse immigranten⁶ per 1.000 inwoners, in het Vlaams Gewest lag dit op 7 per 1.000 inwoners⁷. In absolute aantallen waren het vooral de groot- en centrumsteden die het meeste aantal nieuwe migranten ontvingen. In relatieve cijfers vallen daarnaast ook de grensgemeenten met Nederland en de zuidoostelijke randgemeenten van Brussel op.

Onderstaande kaart toont echter aan dat zowat alle steden en gemeenten nieuwe internationale migranten aantrokken – in slechts 76 gemeenten waren er minder dan 2,5 nieuwe migranten per 1.000 inwoners. De diversiteit zal uiteindelijk het hele Vlaamse Gewest kleur geven.

Figuur 3 Geografische spreiding van internationale immigratie van vreemdelingen

Aantal internationale immigranten (in strikte zin) met vreemde nationaliteit, per gemeente, Vlaams Gewest, 2014, in de loop van het jaar, per 1.000 inwoners.

⁴ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 102-103.

⁵ We kunnen veronderstellen dat dezelfde maatschappelijke evoluties eveneens een impact hebben op de interne verscheidenheid bij de bevolking van Belgische herkomst – bv. gezinshereniging met een buitenlandse partner, relaties of vriendschappen over landsgrenzen heen.

⁶ Het gaat om personen die niet de Belgische nationaliteit hebben en die zich vanuit het buitenland in één van de Belgische Gewesten vestigen (immigratie in de strikte zin). Zijn niet inbegrepen in deze cijfers: personen die ambtelijk geschrapt worden, of van wie de gegevens van het wachtregister naar een ander register overgeheveld worden zoals erkend vluchtelingen of subsidiair beschermden. Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor, p 32.

⁷ Het betreft de officiële migratiecijfers, opgesteld door ADSEI. ADSEI maakt daarbij gebruik van het bevolkings- en vreemdelingenregister, maar niet van het wachtregister. Dat betekent dat onder andere nieuwe migraties in het kader van de asielprocedure niet worden opgenomen. Nieuwe ADSEI-migratiecijfers voor het jaar 2015 zijn vooralsnog niet ter beschikking.

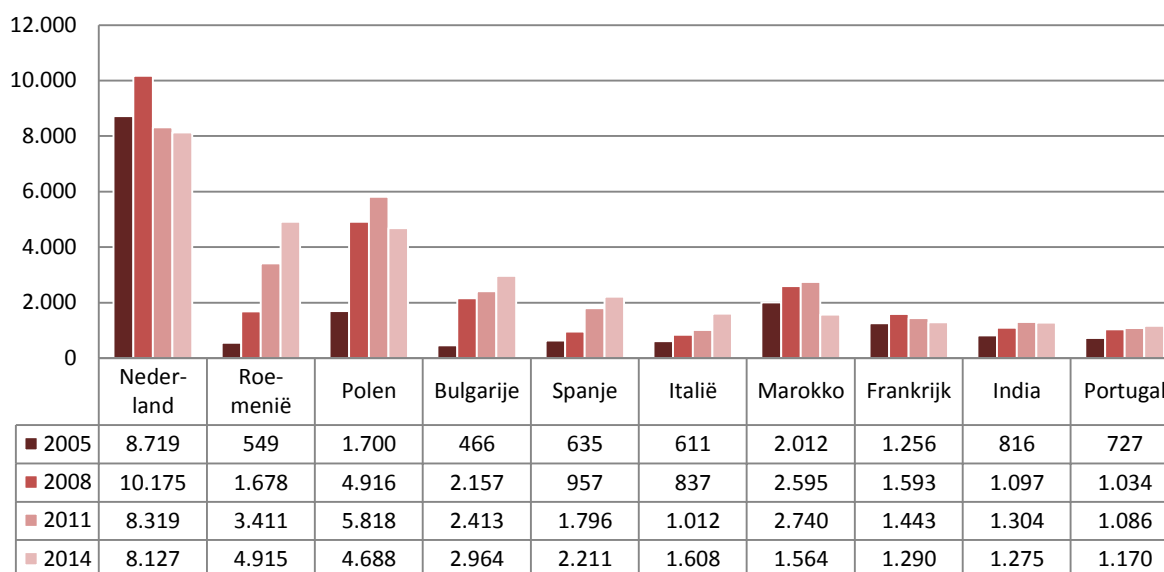
BIJLAGE 8 BIJ VLAAMS HORIZONTAAL INTEGRATIEBELEIDSPAN 2016-2019

BRON: Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p 28

Bij de nieuwe migraties naar het Vlaams Gewest merken we een verschuiving naar intra-Europese migratie. In de top-10 van de emigratielanden vinden we acht EU-landen terug (Nederland, Roemenië, Polen, Bulgarije, Spanje, Italië en Portugal), en slechts twee niet-EU landen (Marokko en India, op de zevende resp. tiende plaats)⁸:

Figuur 4 Top 10 nationaliteiten van internationale immigranten in Vlaanderen

Evolutie van de 10 meest voorkomende vreemde nationaliteiten van internationale immigranten (in strikte zin) in 2014, Vlaams Gewest, 2005 - 2014

BRON: Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p 31

Het jaar 2015 werd gekenmerkt door een grote toename van het aantal vluchtelingen. het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen noteerde in 35.476 asielaanvragen, die aanvragen betroffen in totaal 44.760 personen⁹. In de maanden januari t/m april 2016 daalde het aantal aanvragen echter sterk¹⁰. De stijging in het jaar 2015 is te verklaren door de toegenomen immigratie uit vier landen: Afghanistan, Syrië, Irak en Somalië¹¹.

Een specifieke doelgroep vormen de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) die asiel aanvragen. In 2015 telde CGVS 3.099 asielaanvragen van NBMV – dat is meer dan zes maal het aantal aanvragen in 2014 (486)¹². Twee derden van de NBMV die asiel aanvroegen in 2015, was afkomstig uit Afghanistan. Meer dan negen op tien van de NBMV zijn jongens. Het aantal asielaanvragen van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen daalde in de eerste maanden van 2016 eveneens sterk¹³.

De beschermingsgraad (aantal dossiers waarin bescherming verleend wordt t.o.v. totaal aantal behandelde dossiers) lag in 2015 bijzonder hoog: in 60,7% van de dossiers nam het Commissariaat-Generaal voor de

⁸ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 30-31.

⁹ AgII, *Monitoring asielinstream: asielaanvragen en beschermingsgraad januari 2016*, www.integratie-inburgering.be; ter vergelijking: in 2014 waren er slechts 17.213 asielaanvragen (dossiers).

¹⁰ 1.300 personen vroegen in april 2016 asiel aan en werden door DVZ doorverwezen naar het CGVS, AgII, *Monitoring asielinstream: asielaanvragen in België in april 2016*, www.integratie-inburgering.be

¹¹ Ook uit Eritrea was er in de periode 2014-2015 een merkbare toename van het aantal asielzoekers, echter met een minder grote impact.

¹² AgII, *Monitoring asielinstream: asielaanvragen en beschermingsgraad januari 2016*, www.integratie-inburgering.be;

¹³ Slechts 85 niet-begeleide minderjarigen vroegen in april 2016 asiel aan. AgII, *Monitoring asielinstream: asielaanvragen in België en in de Europese Unie*, www.integratie-inburgering.be

Vluchtelingen en de Staatlozen een positieve beslissing¹⁴. Ook in de eerste maanden van 2016 kende CGVS in zes op de tien gevallen de bescherming toe. Bij de Syriërs lag de beschermingsgraad in de periode januari tot en met april 2016 op 97,4%, bij de Afghanen was dit 65,6%, bij de Irakezen 50,2%¹⁵. We verwachten daarom dat een groot aandeel van de asielzoekers die in 2015 in België aankwam, ook duurzame verblijfsrechten zal krijgen.

Hoewel het aantal asielaanvragen in België gedaald is in de voorbije maanden, is dit niet het geval in de Europese landen aan de buitengrenzen¹⁶. Het grillige verloop van de migratie, die door zeer veel verschillende factoren wordt bepaald¹⁷, maakt voorspellingen over toekomstige migratiestromen quasi onmogelijk. Het relatief grote aandeel alleenstaanden onder de vluchtelingen doet vermoeden dat op termijn ook gezinsmigratie op gang zal komen.

2. Evenredige participatie van personen van buitenlandse herkomst?

Een manier om de volwaardige en evenredige participatie van personen van buitenlandse herkomst in Vlaanderen te meten is het berekenen van het verschil tussen personen van Belgische herkomst en personen van buitenlandse herkomst op bepaalde indicatoren die te maken hebben met grondrechten, zoals opgenomen in artikel 23 van de Belgische Grondwet¹⁸. Dit verschil noemen we de herkomstkloof¹⁹.

Niet in alle beleidsdomeinen is het beschikbare cijfermateriaal al gebaseerd op de definitie 'buitenlandse herkomst' die de Vlaamse overheid hanteert. Ook in internationaal vergelijkend onderzoek worden andere definities gebruikt. Bij zowat alle indicatoren noteren we echter een verschil tussen personen met en zonder migratie-achtergrond.

Binnen de Europese Unie hinkt België achterop ten opzichte van de andere landen wat betreft het inschakelen van hun inwoners van buitenlandse herkomst. We zoomen in op vier domeinen die speciale aandacht vragen willen we de herkomstkloof terugdringen: arbeidsdeelname, onderwijs, (kinder)armoede en huisvesting.

¹⁴ AgII, *Monitoring asielinstroom: asielaanvragen en beschermingsgraad april 2016*, www.integratie-inburgering.be. *Ter vergelijking: in 2012 lag de beschermingsgraad nog op 22,9%, in 2014 steeg deze tot 46,8%*.

¹⁵ Dat is voor de Irakezen en de Afghanen een daling ten opzichte van de beschermingsgraad in 2015, ten dele van administratief/technische aard doordat CGVS vanaf januari 2016 weigeringen tot inoverwegingname van meervoudige asielaanvragen als een eindbeslissing telt. Daardoor verhoogt daardoor het aantal negatieve beslissingen, al zijn ook inhoudelijke aspecten van de dossiers in het geding. AgII, *Monitoring asielinstroom: asielaanvragen en beschermingsgraad april 2016*, www.integratie-inburgering.be.

¹⁶ In Griekenland noteren we in de maand maart een stijging van het aantal eerste asielaanvragen met 114% ten opzichte van de maand februari; in Italië tonen de cijfers van april 2016 een lichte daling ten opzichte van maart 2016, maar noteren we sinds januari 2016 wel opnieuw een stijging van het aantal eerste asielaanvragen. In Hongarije stellen we een zelfde trend vast. Gebaseerd op de meest recente cijfers over de eerste asielaanvragen ter beschikking gesteld door Eurostat. Een mogelijke verklaring is dat asielzoekers vaker hun aanvraag indienen in deze landen, omdat de doormigratie naar andere EU-landen niet meer mogelijk is. Het aantal nieuwe aankomsten op de Griekse eilanden daalde in maart 2016 sterk door het akkoord met Turkije, maar ligt nog steeds drie maal hoger dan in dezelfde maand in 2015 – zie ook Frontex, *Number of migrants arriving in Greece dropped in March*, <http://frontex.europa.eu/news/number-of-migrants-arriving-in-greece-dropped-in-march-alnDt3>

¹⁷ Zoals conflicten in het herkomstland, mobiliteit en migratieroutes, weersomstandigheden, maar ook de reputatie van het opvangland.

¹⁸ Recht op waardig werk (...); recht op sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid en sociale, geneeskundige en juridische bijstand; recht op een behoorlijke huisvesting; recht op de bescherming van een gezond leefmilieu; recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing.

¹⁹ Of *ethnic gap* in de internationale onderzoeksliteratuur.

BIJLAGE 8 BIJ VLAAMS HORIZONTAAL INTEGRATIEBELEIDSPAN 2016-2019

2.1. Arbeidsdeelname

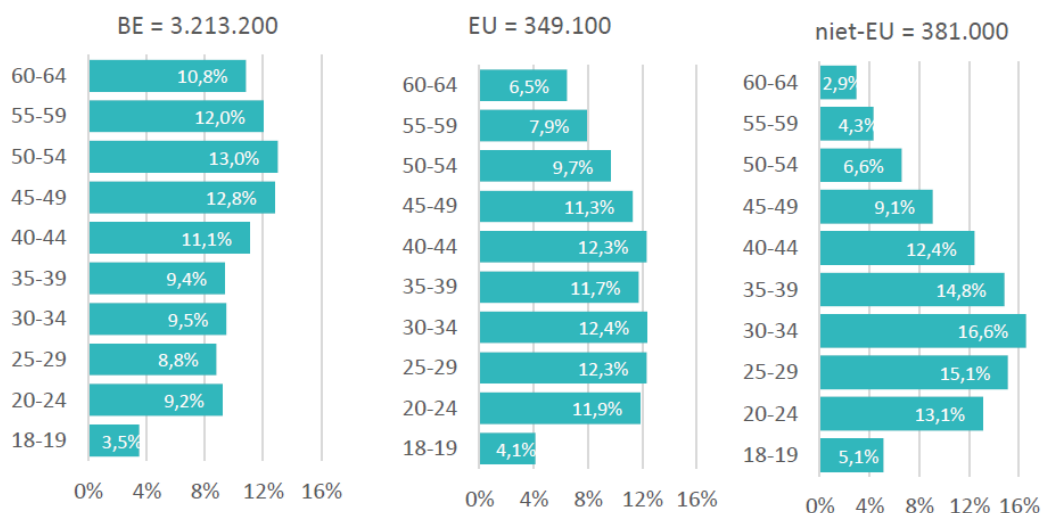
Eén van de belangrijkste factoren van structurele participatie aan het maatschappelijke leven, is de arbeidsdeelname. De totale bevolking op arbeidsleeftijd (18-64 jaar) in het Vlaams Gewest telt 3,95 miljoen personen, daarvan zijn 730.100 of 18,4% van buitenlandse herkomst. De aangroei van de totale potentiële beroepsbevolking, wordt volledig verklaard door de toename van de bevolking van buitenlandse herkomst op arbeidsleeftijd. De bevolking op arbeidsleeftijd van Belgische herkomst daalt immers licht, terwijl de bevolking op arbeidsleeftijd van buitenlandse herkomst sterk aangroeit (+16,9% voor EU-herkomst en +27,3% voor niet-EU herkomst)²⁰.

De bevolking van buitenlandse herkomst maakt dus een substantieel aandeel uit van de totale potentiële beroepsbevolking. De leeftijdsstructuur van de potentiële beroepsbevolking van buitenlandse herkomst (meer vertegenwoordigd in de jongere leeftijdscategorieën), vergeleken met de bevolking van Belgische herkomst (vergrijzing) doet vermoeden dat, ook zonder nieuwe migratie, dit aandeel in de toekomst nog zal toenemen²¹:

Figuur 5 Verdeling van de potentiële beroepsbevolking naar herkomst en leeftijdsklasse

Potentiële beroepsbevolking (18-64 jaar), Vlaams Gewest, 2013

Figuur 2.5: Verdeling van de potentiële beroepsbevolking (18-64 jaar) volgens herkomst en leeftijdsklasse (Vlaanderen, 2013)

Bron: DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming KSZ (bewerking Departement WSE/Steunpunt WSE)

BRON: Herkomstmonitor 2015, p. 14.

De jongere potentiële beroepsbevolking van buitenlandse herkomst kan een tegengewicht bieden tegen de vergrijzing wanneer zij deelnemen aan de arbeidsmarkt. We noteren echter een mindere arbeidsdeelname bij personen van buitenlandse herkomst.

Zo is de werkzaamheidsgraad²² bij de bevolking van Belgische herkomst (71,8%) beduidend hoger dan bij de bevolking van EU-herkomst (56,3%) en niet-EU herkomst (46,8%). Ook naar geslacht is er een verschil: vrouwen werken minder vaak dan mannen. De genderverschillen zijn groter bij de bevolking van niet-EU

²⁰Departement Werk en Sociale Economie, Herkomstmonitor 2015, p. 12.

²¹ Emigratie wordt hier uiteraard eveneens buiten beschouwing gelaten

²² De werkzaamheidsgraad (=werkgelegenheidsgraad) meet het aandeel werkenden in de totale bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar).

herkomst – in het bijzonder bij de bevolking van Maghrebijnse en Turkse herkomst²³. De werkzaamheidsgraad is in de periode 2009-2013 wel sterker gestegen bij vrouwen dan bij de mannen. In alle herkomstgroepen is de genderkloof daardoor minder groot geworden²⁴. Aangezien personen van buitenlandse herkomst vaker tewerkgesteld zijn in tijdelijke, deeltijdse en onzekere jobs, is het niet kunnen terugvallen op een tweede werkende ouder, een belangrijke oorzaak voor armoede onder deze gezinnen.

In de Europese vergelijking van de werkzaamheidsgraad van personen geboren in het land enerzijds en van personen geboren buiten de EU anderzijds, scoort België het slechtst: het verschil in werkzaamheidsgraad van beide groepen bedraagt 21,7%. Het Europese gemiddelde verschil tussen beide groepen bedraagt 11,2%. Binnen België scoort het Vlaams Gewest het slechtst van de drie Gewesten, al blijven de verschillen beperkt²⁵.

Een andere indicator voor het meten van arbeidsdeelname is het verschil in werkloosheidsgraad²⁶. In het Vlaams Gewest is de werkloosheidsgraad bij personen van buitenlandse herkomst aanzienlijk groter dan bij personen van Belgische herkomst. Vooral bij personen van niet-EU herkomst noteren we een hoog cijfer (15,1%). Dat is meer dan het dubbele dan de werkloosheidsgraad bij personen van EU-herkomst (7,0%), terwijl de werkloosheidsgraad bij personen van Belgische herkomst 3,8% bedraagt. De grootste werkloosheidsgraad noteren we bij de beroepsbevolking van Maghrebijnse (17,0%) en Turkse (18,0%) herkomst²⁷. We vinden bij sommige herkomstgroepen eveneens een genderverschil in de werkloosheidsgraad. Bij zowel jongeren als bij 50+’ers is de kloof telkens groter dan gemiddeld. Het aandeel langdurige werklozen is dan weer groter bij werkzoekenden van Belgische herkomst, maar in de periode 2009-2013 wel alleen gestegen bij werkzoekenden van buitenlandse herkomst²⁸.

In de Europese vergelijking van de werkloosheidsgraad van personen geboren in het land enerzijds, en geboren buiten de EU anderzijds, scoort België het slechtst: het verschil in werkloosheidsgraad tussen beide groepen bedraagt 16,6%. Het Europese gemiddelde is 9,4%. Het Vlaams Gewest doet het, tegenstelling tot de werkzaamheidsgraad, beter dan de andere twee Gewesten met een verschil van 11,4%²⁹.

Wanneer andere factoren als leeftijd, opleiding, de burgerlijke staat en het hebben van jonge kinderen in rekening worden gebracht, blijven de verschillen naar herkomst in arbeidsdeelname gehandhaafd. De tewerkstellingsgraad in België van personen die in het buitenland geboren zijn, is dan nog steeds lager dan bij personen die wel in België geboren zijn.

Voor de mannen wordt dit verschil, na controle op de vernoemde variabelen, zelfs merkbaar groter. Dat is een gevolg van het feit dat mannen geboren buiten België oververtegenwoordigd zijn in de meer actieve leeftijdsgroepen van 25 tot 54 jaar (zie boven), terwijl mannen geboren in België oververtegenwoordigd zijn in de minder actieve oudere leeftijdsgroepen. Met andere woorden: als mannen geboren buiten België het ‘oudere’ profiel zouden hebben van mannen geboren in België, dan neemt de waargenomen kloof

²³ Departement Werk en Sociale Economie, Herkomstmonitor 2015, p. 19-21. De lagere werkzaamheidsgraad bij personen van EU-herkomst is mede te verklaren doordat verschillende EU-burgers wel werken maar geen Belgische sociale zekerheidsbijdragen betalen (bv. grensarbeid, internationale instellingen). Deze personen staan zij niet als ‘werkend’ geregistreerd in de Kruispuntbank Sociale Zekerheid.

²⁴ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor, p. 159

²⁵ Vlaams Gewest noteert een verschil van -20,4%, het Waals Gewest -19,9% en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest -18,7%. De totale werkzaamheidsgraad ligt in het Vlaams Gewest dan weer het hoogst. Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 152 – werkzaamheidsgraad berekend op de leeftijdscategorie 20-64 jaar; vergelijking van de EU-15 landen; 2014.

²⁶ De werkloosheidsgraad wordt daarbij berekend als het aantal uitkeringsgerechtigde werklozen ten opzichte van de totale beroepsbevolking (som van werkenden en werkzoekenden). Personen die niet werken en ook niet uitkeringsgerechtigd werkloos zijn, zoals studenten of huismannen/huisvrouwen, worden dus buiten beschouwing gelaten. Het betreft de beroepsbevolking tussen 18 en 64 jaar oud.

²⁷ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 160-167

²⁸ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 160-167

²⁹ Het Waals Gewest noteert een verschil van 18,7%; het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 14,4%. De totale werkloosheidsgraad ligt in het Vlaams Gewest dan weer het laagst. Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 162 – werkloosheidsgraad berekend op de leeftijdscategorie 15-64 jaar; vergelijking van de EU-15 landen; 2014

tussen beide groepen nog toe. Bij de vrouwen blijft het verschil na controle nagenoeg gelijk, wat betekent dat het profiel van vrouwen geboren in en buiten België dichter bij elkaar aansluit.

Deze 'gecorrigeerde herkomstkloof', die rekening houdt met de verschillen inzake profiel, ligt in België zowel bij de mannen als bij de vrouwen bij de hoogste van Europa³⁰.

Ook tussen werkenden zijn er verschillen naar herkomst. Dit zowel wat de verhouding zelfstandigen-loontrekkenden betreft, als wat betreft de economische sector waar loontrekkenden tewerkgesteld zijn. Meest opvallend is dat loontrekkenden van niet-EU herkomst vaker tewerkgesteld zijn in een de meer preciaire sectoren, en dat zij vaker voorkomen in de lagere loonklassen³¹.

Samengevat is er een merkbare herkomstkloof op de arbeidsmarkt, zowel wat werkzaamheidsgraad en werkloosheidsgraad betreft, maar ook wat betreft het arbeidsregime en loon. Op al deze vlakken is de situatie van personen van buitenlandse herkomst, in het bijzonder personen van niet-EU herkomst, merkbaar slechter dan die van personen van Belgische herkomst. In de Europese vergelijking behoort het Vlaams Gewest bij de slechtst scorende landen en regio's op vlak van de herkomstkloof op de arbeidsmarkt.

2.2. Onderwijs

De voorbije twee jaren is het aantal anderstalige nieuwkomers³² in het gewoon basis- en secundair onderwijs merkbaar gestegen. Die toename is sinds het uitbreken van de vluchtelingen crisis nog versneld. In het basisonderwijs steeg het aantal anderstalige nieuwkomers in de periode september 2015-juni 2016 met 171%, in het secundair onderwijs met 128%. Het aantal basisscholen dat extra omkadering voor anderstalige nieuwkomers heeft aangevraagd is in dezelfde periode meer dan verdubbeld. Ook het aantal vestigingsplaatsen voor OKAN-onderwijs steeg van 51 naar 90³³.

Leerlingen met een buitenlandse nationaliteit³⁴ zijn, naar verhouding tot hun aandeel in de totale corresponderende leeftijdscategorie, vaker ingeschreven in het buitengewoon onderwijs. Dit zowel in het kleuter-, lager als secundair onderwijs.

In het gewoon secundair onderwijs zijn leerlingen met een buitenlandse nationaliteit naar verhouding vaker ingeschreven in de richting BSO of in het deeltijds secundair onderwijs. Ook de doorstroom naar het hoger onderwijs is minder bij leerlingen met een buitenlandse nationaliteit: van de leerlingen met een Belgische nationaliteit die een diploma secundair onderwijs behaalden, start zeven op tien met een opleiding in het hoger onderwijs. Bij leerlingen met een buitenlandse nationaliteit is dat slechts vijf op tien³⁵.

De schoolloopbaan van leerlingen met een buitenlandse nationaliteit verloopt minder goed dan die van leerlingen met een Belgische nationaliteit. Leerlingen met een buitenlandse nationaliteit lopen vaker schoolse achterstand op: in 2014 had 41% van de leerlingen met een buitenlandse nationaliteit schoolse achterstand opgelopen in het laatste jaar van het basisonderwijs - ten opzichte van 13% van de leerlingen

³⁰ Het 'adjusted' verschil toont het verschil tussen beide groepen, in de hypothese dat de onderzochte factoren (opleiding, leeftijd,...) dezelfde zijn tussen personen in België geboren en personen in het buitenland geboren. Het werkelijk geobserveerde verschil in tewerkstellingsgraad tussen mannen geboren in België en mannen geboren buiten België bedraagt -8%. Het 'gecorrigeerde' verschil bedraagt -14%. Bij de vrouwen bedragen de verschillen respectievelijk -15% en -16%. De cijfers betreffen de tewerkstellingsgraad van personen tussen 15 en 64 jaar oud. OECD, International Migration Outlook 2015, p68-69, <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/8115161e.pdf?expires=1466772263&id=id&accname=oid038043&checksum=5AEDE92A1E084D7AD2FA87AF352338B1>.

³¹ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor, p. 157-160.

³² Het gaat om leerlingen die maximaal één jaar ononderbroken in België verblijven, het Nederlands niet als thuistaal of moedertaal hebben, de onderwijstaal onvoldoende beheersen om de vakken te volgen en maximaal negen maanden zijn ingeschreven in een Nederlandstalige school.

³³ Cijfermateriaal Onthaalonderwijs Anderstalige Nieuwkomers, Agentschap voor Onderwijsdiensten, <http://www.agodi.be/cijfermateriaal-onthaalonderwijs-anderstalige-nieuwkomers>, consultatie juni 2016.

³⁴ Het gaat om leerlingen met een buitenlandse en zonder Belgische nationaliteit. Leerlingen met een dubbele nationaliteit (Belgisch-buitenlands) zijn leerlingen met een Belgische nationaliteit.

³⁵ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor, p. 177-180 – cijfers voor het schooljaar 2013-2014.

met een Belgische nationaliteit. In het laatste jaar van het secundair onderwijs werden deze cijfers respectievelijk 71% en 33%. Leerlingen met een buitenlandse nationaliteit verlaten ook vaker het secundair onderwijs zonder diploma: in 2013 verliet 26% van de leerlingen met EU-nationaliteit het onderwijs zonder diploma. 46% van de leerlingen van niet-EU onderwijs deden dat ook, ten opzichte van slechts 10% van de leerlingen met een Belgische nationaliteit.

De onderwijsprestaties van leerlingen met migratie-achtergrond zijn in Vlaanderen eveneens slechter dan die van leerlingen zonder migratie-achtergrond. Het PISA-onderzoek van 2012 vergelijkt de gemiddelde scores op de wiskundetest van 15-jarigen van leerlingen met en zonder migratieachtergrond. In het Vlaams Gewest noteren we een verschil van 97 punten. Het Vlaams Gewest scoort daarbij het slechtst van alle onderzochte EU15-landen. In voorgaande PISA-onderzoeken m.b.t. wetenschappelijke en leesvaardigheden scoren leerlingen met een migratieachtergrond eveneens telkens slechter dan leerlingen zonder migratieachtergrond³⁶.

2.3. Armoede en sociale uitsluiting

Ook de armoede in Vlaanderen verkleurt. Personen van buitenlandse herkomst wonen vaker in een huishouden met een lage werkintensiteit: 22% van de 0-59 jarigen van EU-herkomst en 27% van de 0-59 jarigen van niet-EU herkomst woont in een huishouden met een lage werkintensiteit. Bij dezelfde leeftijdscategorie van Belgische herkomst bedraagt dit cijfer slechts 7%³⁷.

Personen geboren buiten de EU moeten vaker rondkomen met een inkomen onder de armoededrempel, geven vaker zelf aan financiële problemen te hebben, leven vaker in een materieel gedepriveerd huishouden en hebben vaker betalingsproblemen³⁸. Personen van buitenlandse herkomst doen ook vaker beroep op de sociale bijstand voor het (equivalent) leefloon³⁹. Zij geven ten slotte vaker dan personen van Belgische herkomst aan medische zorgen uit te stellen omwille van financiële redenen⁴⁰.

De zwakkere socio-economische positie van personen van buitenlandse herkomst blijkt eveneens uit de cijfers van Kind en Gezin over geboorten in kansarme gezinnen. Aan de hand van een aantal criteria, wordt bij elke geboorte nagegaan of het gezin kansarm is. Op basis daarvan wordt een kansarmoede-index berekend die aangeeft hoeveel kinderen in de afgelopen drie jaar geboren werden in een kansarm gezin. Deze index lag in 2014 bij kinderen met een moeder van Belgische herkomst (5%) beduidend lager dan bij kinderen met een moeder die bij haar geboorte niet de Belgische nationaliteit had (29%). Dat zorgt ervoor dat bijna 2 op de 3 kinderen die in kansarmoede worden geboren, een moeder hebben van buitenlandse herkomst.

Ook op Europees niveau werkt men met een armoede-indicator, waarin eveneens de vergelijking gemaakt wordt tussen personen geboren in het land en geboren buiten de EU.⁴¹ De herkomstkloof op die armoede-indicator is in het Vlaams Gewest het Vlaams Gewest de op twee na grootste, alleen Griekenland en België als geheel doen het slechter⁴².

2.4. Huisvesting

Personen van buitenlandse herkomst zijn minder vaak eigenaar van een woning dan personen van Belgische herkomst. Ze hebben vaker een te hoge woonquote (aandeel van huur of lening in het totale inkomen is hoger dan 30%) dan personen van Belgische herkomst. In de Europese vergelijking van beide

³⁶ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor, p. 183-184.

³⁷ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 173-175.

³⁸ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 202-210

³⁹ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 210-211

⁴⁰ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 217

⁴¹ Het betreft de armoede-indicator uit de Europa 2020-strategie, samengesteld uit een inkomensdrempel onder de armoedegrens, het leven in een gezin met een lage werkintensiteit en de materiële deprivatie. Zie ook Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 208.

⁴² Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 209.

indicatoren en het verschil in herkomst, valt het Vlaams Gewest in de middenmoot van de vergeleken regio's en landen.

Personen van buitenlandse herkomst geven eveneens vaker aan betalingsproblemen te ondervinden in verband met hun woning. Zij zijn vaker (kandidaat-)huurder van een sociale woning⁴³.

Op de private woningmarkt is het in Vlaanderen/België moeilijk betaalbare woningen te vinden, zeker voor grotere gezinnen. De kwaliteit van huisvesting is verschillend naargelang herkomst. Personen van buitenlandse herkomst wonen vaker in een woning van slechte kwaliteit, dit zowel wat de subjectieve ervaring betreft als wat de objectieve schouwing van woningen betreft. Dit komt het sterkst naar voren bij personen van niet-EU herkomst⁴⁴. In de hele EU hebben 'gezinnen van immigranten'⁴⁵ ongeveer 1,7% procentpunten meer kans op slechte huisvesting dan gezinnen geboren in het EU-land zelf. Voor België is het verschil tussen beide categorieën van gezinnen echter 5,36% procentpunten. Enkel Portugal, Oostenrijk, Slovenië en de Tsjechische Republiek doen het slechter.⁴⁶

2.5. Maatschappelijke participatie: sociaal-cultureel, jeugdwerk, politiek

Wat sociale contacten met buren, vrienden en familie betreft, zijn de verschillen tussen de bevolking van buitenlandse herkomst en van Belgische herkomst eerder klein. Personen van niet-EU herkomst zijn minder vaak actief in het verenigingsleven dan personen van Belgische en van EU-herkomst. Er zijn overeenkomsten in de voorkeuren voor verenigingen (bv. sportverenigingen, lidmaatschap van een werkgevers- of werknemersvereniging), maar ook verschillen (bv. personen van Belgische herkomst zijn vaker lid van een ouderenvereniging, personen van buitenlandse herkomst zijn vaker lid van een religieuze vereniging). Personen van niet-EU herkomst participeren eveneens minder aan culturele activiteiten. Er zijn ook verschillen in het soort activiteit waar men de voorkeur aan geeft. Personen van buitenlandse herkomst maken vaker gebruik van het internet dan personen van Belgische herkomst⁴⁷.

Jongeren met een migratieachtergrond participeren minder aan het georganiseerde jeugdwerk dan jongeren zonder migratieachtergrond, en zijn, wanneer ze niet in een stedelijke context wonen, vaker lid van een "doelgroepgerichte" vereniging⁴⁸. De wooncontext van de jongere (stad versus platteland, maar ook inschatting van de sociale cohesie in de buurt en angst voor criminaliteit,...) speelt echter eveneens een rol in de vrijetijdsbesteding van jongeren, in het bijzonder wat betreft de ongeorganiseerde vrije tijd. Verder zijn leeftijd, geslacht, opleiding en financiële situatie van de ouders,... van belang om verschillende participatie in de vrije tijd (zowel georganiseerd als ongeorganiseerd) te verklaren⁴⁹.

Burgers met een buitenlandse nationaliteit kunnen, onder bepaalde voorwaarden, deelnemen aan de gemeenteraadsverkiezingen. In 2012 registreerde in het Vlaams Gewest 13,1% van de stemgerechtigde buitenlanders zich voor de gemeenteraadsverkiezingen. Personen met een nationaliteit uit de buurlanden, uit de Zuid-EU15 landen of met de Turkse nationaliteit registreerden zich het vaakst. Personen met een EU12-nationaliteit registreerden zich het minst vaak.

Bij andere vormen van politieke participatie, noteren we dat personen van niet-EU herkomst minder vaak deelnemen dan personen van Belgische of EU-herkomst⁵⁰.

⁴³ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 191 - 199

⁴⁴ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 191 - 199

⁴⁵ Personen geboren in een land buiten de EU enerzijds, en personen geboren in het land waarin ze wonen, anderzijds.

⁴⁶ OECD (2015), Settling In: OECD Indicators of Immigrant Integration 2015, OECD Publishing <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/8115051e.pdf?expires=1467368424&id=id&accname=guest&checksum=01962126BBE776223ED5A6E3603BAD45>; p. 183.

⁴⁷ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 218-226.

⁴⁸ Bijvoorbeeld jeugdwerk voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren.

⁴⁹ A. Van der Eecken, R. Kemper, I. Derluyn en L. Bradt, "De vrijetijdsbesteding van jongeren met en zonder migratieachtergrond en de rol van de woonomgeving" in D. Cops, S. Pleysier, J. Put en A. De Boeck (red.), *Divers Jong, over diversiteit bij en tussen jongeren in Vlaanderen*, 2015, Acco, Leuven/Den Haag.

⁵⁰ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 226-228

3. Zoeken naar oorzaken voor de herkomstkloof

De maatschappelijke positie van personen van buitenlandse herkomst is in heel wat domeinen slechter dan de positie van personen met een Belgische herkomst. Bovenstaande cijfers schetsten een beeld van die maatschappelijke positie, maar maken niet duidelijk welke de processen zijn die dit beeld tot stand brachten, noch hoe verschillende sociale processen op elkaar inspelen. Mogelijke verklaringen zijn verschillen in opleiding en de mate waarin men de omgevingstaal beheerst. Echter ook leeftijd en gezinssituatie, de buurt waarin men woont, gezondheidssituatie, (on)bewuste discriminatie, sociaal netwerk, toegankelijkheid en outreachend werken van diensten en voorzieningen,... zijn factoren die meespelen bij de participatie aan de arbeidsmarkt, huisvestingsmarkt, het onderwijs of het sociaal-culturele leven. De participatie aan één van de bovengenoemde domeinen heeft evenzeer invloed op de participatie in andere domeinen en vice versa.

De herkomstkloof is daarom niet eenvoudig of eenduidig te verklaren: vaak ligt een combinatie van factoren aan de basis. In wat volgt, geven we een beeld van enkele mogelijke achterliggende verklaringen waarover objectieve gegevens beschikbaar zijn.

3.1. Laag opleidingsniveau

De algemene opleidingsgraad van volwassenen tussen 20 en 64 jaar is lager bij personen die geboren zijn buiten België dan bij personen die in België geboren zijn. Bij personen die in België geboren zijn, is 21% laagopgeleid (hoogstens een diploma van de tweede graad secundair onderwijs). Bij de personen die in andere EU-landen geboren zijn, ligt dit cijfer op 26%. Van de personen die buiten de EU geboren zijn, is 44% laagopgeleid. Dezelfde verhouding vinden we terug als we de huidige nationaliteit van de personen bekijken. In vergelijking met andere EU15-landen, is het verschil tussen personen geboren in België en geboren in een niet-EU land in het Vlaams Gewest het op één na grootst – alleen in Oostenrijk noteren we een groter verschil in opleidingsgraad tussen deze twee bevolkingsgroepen⁵¹.

Het grote aandeel laagopgeleiden binnen de groep migranten is één van de redenen voor de lage tewerkstellingsgraad van personen van buitenlandse herkomst.⁵² Jongeren die in het secundair onderwijs TSO of BSO-richting volgden en zonder diploma het secundair onderwijs verlaten, zijn na één jaar intrede op de arbeidsmarkt nog beduidend vaker werkzoekend dan hun medeleerlingen die wel een kwalificatie behaalden⁵³. Jongeren met een buitenlandse nationaliteit verlaten vaker het onderwijs zonder diploma (zie boven).

Door de groeiende kenniseconomie en daarmee gepaard gaande globalisering en technologische ontwikkelingen blijven veel jobs in de industrie onder druk staan. Het zijn net die jobs die in het bereik liggen van personen zonder diploma. De economische crisissituatie zorgde ervoor dat veel gediplomeerden deze jobs innemen, wat de situatie voor ongekwalificeerde werkzoekenden nog moeilijker maakt⁵⁴. Laaggeschoolden komen ook vaker terecht in conjunctuurgevoelige jobs waardoor hun positie op arbeidsmarkt precairder is.

3.2. Onvoldoende kennis van het Nederlands

Een onvoldoende kennis van het Nederlands belemmert een volwaardige participatie aan onze samenleving. Nederlands is de omgangstaal, de instructietaal binnen het onderwijs en de voertaal op het werk. Personen die geen Nederlands spreken, ondervinden meer moeilijkheden om een sociaal en

⁵¹ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 188-189.

⁵² CORLUIY (2014), Labour Market Outcomes and Trajectories of Immigrants in Belgium, Antwerpen, Universiteit Antwerpen.

⁵³ VDAB ontcijfert, nr. 33: papier hier! (2013), <https://www.vdab.be/trendsdoc/ontcijfert/ontcijfert2013nr33.pdf>

⁵⁴ VDAB ontcijfert, nr. 33: papier hier! (2013), <https://www.vdab.be/trendsdoc/ontcijfert/ontcijfert2013nr33.pdf>

professioneel netwerk uit te bouwen buiten de eigen taalgemeenschap. De toegang tot diensten, verenigingen, voorzieningen, is ook moeilijker indien men het Nederlands niet machtig is. Nederlands is de verbindende taal in een omgeving waarin steeds meer mensen (ook) of anderstalig zijn.

In Vlaanderen groeien veel kinderen op voor wie de moedertaal niet het Nederlands is. Het gewoon kleuter- en lager onderwijs telde begin 2014 respectievelijk 20% en 17% leerlingen met een niet-Nederlandse thuistaal. In het secundair onderwijs gaat het om 14% van de leerlingen⁵⁵.

Een gebrekkige taalkennis vermindert de kans op een job. Uit een analyse van de VDAB in 2011⁵⁶ blijkt dat bijna 16% van de niet werkende werkzoekenden taalachterstand heeft. Bij personen afkomstig uit niet-EU-landen loopt dit op tot 44,5%, bij personen afkomstig uit België en de andere EU-lidstaten is dit slechts 6,2%.

3.3. Rigide arbeidsmarkt

De Europese Raad wijst België er al meerdere jaren op dat het aanwezige arbeidspotentieel te weinig wordt ingezet, met vooral een lage werkzaamheidsgraad van ouderen, jongeren en personen van buitenlandse herkomst tot gevolg⁵⁷.

Onze arbeidsmarkt kenmerkt zich door hoge minimumlonen en een hoge arbeidskost. Dit zorgt ervoor dat werkgevers niet snel geneigd zijn om kansgroepen in te zetten, gezien hun hogere productiviteitsrisico. Er is ook sprake van een primaire arbeidsmarkt met goede arbeidsvoorwaarden en een secundaire arbeidsmarkt met minder goede arbeidsvoorwaarden zoals flexibel, deeltijds en tijdelijk werk. Zoals hierboven aangehaald komen personen van buitenlandse herkomst, mede door het feit dat zij vaker laaggeschoold zijn, vaker in deze secundaire markt terecht. Daarnaast leidt de geringe mobiliteit op de arbeidsmarkt ertoe dat er in de primaire arbeidsmarkt minder jobs vrijkomen.

3.4. Onvoldoende toegankelijkheid van de diensten

Er zijn drempels die de toegankelijkheid van diensten beperken voor personen van buitenlandse herkomst, zoals financiële of sociale hindernissen of het gevoerde taalbeleid.

Wat bijvoorbeeld de zorginstellingen betreft, blijkt dat personen van buitenlandse herkomst vaak onvoldoende toegang hebben. Er zijn drempels waar kwetsbare doelgroepen in het algemeen mee te maken hebben (onoverzichtelijkheid van het aanbod, de afstand tot de voorzieningen, de onbekendheid van de diensten, wantrouwen in hulp- en dienstverleners en de kostprijs, enzovoort). Daarnaast zijn deze instellingen veelal onvoldoende voorbereid op de specifieke drempels voor personen van buitenlandse herkomst, zoals onvoldoende kennis van het Nederlands of het niet vertrouwd zijn van de cliënt met de 'Westerse' manier van hulpverlening.

4. Instroom en bereik van nieuwkomers

4.1. Instroom van nieuwkomers in het Vlaamse Gewest⁵⁸

De instroom van nieuwkomers is geen statisch gegeven. Zo waren 2010 en 2011 jaren met een verhoogde instroom van nieuwkomers, maar daalde het aantal nieuwe inburgeraars in de jaren 2012 en 2013. In steeg 2014 en 2015 het aantal nieuwe inburgeraars opnieuw, in 2015 waren er 37 113 nieuwkomers in het Vlaams Gewest. De daling, en de stijging vanaf 2014, zijn het sterkst bij de nieuwkomers uit niet-EU landen. In 2015 had 59% van de nieuwkomers een EU-nationaliteit, 40% had een niet-EU nationaliteit, voor 1% was

⁵⁵ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 176-179

⁵⁶ VDAB ontcijfert, nr. 24: taalachterstand Nederlands bij werkzoekenden (2011),

<https://www.vdab.be/trendsdoc/ontcijfert/ontcijfert2011nr24.pdf>

⁵⁷ Meest recente aanbeveling: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2014/csr2014_belgium_nl.pdf

⁵⁸ Gezien in Brussel nieuwkomers (nog) niet uit het Rijksregister geselecteerd worden, zijn er geen cijfers beschikbaar over hoeveel nieuwkomers er in Brussel instromen.

de nationaliteit onbekend⁵⁹. Tot en met 2014 zien we voornamelijk Europese nieuwkomers, naast India en Marokko, in de top-10 van nationaliteiten. Vanaf 2015 vinden we, door de toename van het aantal vluchtelingen, ook Syrische en Irakese nieuwkomers in de top-10 van nationaliteiten. De belangrijkste nationaliteiten van nieuwkomers in 2015 waren Nederland (14% van de nieuwkomers), Roemenië (10%), Polen (9%), Bulgarije (5%), Syrië (5%) en Irak (5%).

Bekijken we de evolutie in de instroom van derdelanders wat meer in detail, dan zien we dat in 2015 het aandeel asielzoekers in het totaal aantal nieuwkomers sterk gestegen is (van 5% in 2014 naar 11% in 2015), ook het aandeel erkend vluchtelingen en subsidiair beschermden steeg licht. Het aandeel Europese arbeidsmigranten daalde dan weer van 33% naar 28%.

4.2. Bereik van nieuwkomers in Vlaanderen en Brussel

In 2015 volgden 16.121 Vlaamse en 3.375 Brusselse inburgeraars een inburgeringstraject. Zowel in Vlaanderen als in Brussel steeg het aantal eerste inburgeringscontracten in 2015 sterk ten opzichte van 2014 (stijging van 11% in het Vlaams Gewest en stijging van 7% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). De stijging in Vlaanderen volgt op een stabilisering in de voorbije jaren, in Brussel is de stijging van het aantal inburgeringstrajecten continu sinds 2009. In Brussel geldt geen inburgeringsplicht, de stijging is voornamelijk te verklaren door de uitgebreide wervingsacties die het onthaalbureau in Brussel opzet.

4.3. Deelname aan het aanbod Nederlands als tweede taal

Uit de Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015 blijkt dat het aantal unieke inschrijvingen in het opleidingsaanbod NT2 sinds het schooljaar 2011-2012 steeg en sindsdien stagneert tussen 105 000 en 106 000 inschrijvingen per jaar. Het aantal inschrijvingen in de Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO) steeg in de voorbije jaren, terwijl het aantal inschrijvingen in de Centra voor Basiseducatie (CBE) daalde⁶⁰.

Tabel 1. Aantal unieke inschrijvingen opleiding NT2

Schooljaar	CVO	CBE	Totaal
2010-2011	73 584	26 313	99 897
2011-2012	79 783	26 025	105 808
2012-2013	80 864	25 329	106 193
2013-2014	80 559	24 626	105 185

In het schooljaar 2013-2014 volgde de meerderheid van de cursisten bij een centrum voor volwassenenonderwijs een cursus NT2 Richtgraad 1 (53%) of Richtgraad 2 (41%). De verhouding binnen de centra voor basiseducatie was 60% NT2 Richtgraad 1 en 33% Alfabetisering NT2.

Na een periode van sterke stijging, blijkt het aantal gesprekken bij de Huizen van het Nederlands (HvN) te dalen (van 107.875 aanmeldingen in 2012-2013 naar 99.295 in 2014-2015). Ook het aantal bereikte personen daalde van 78.062 naar 71.984 in dezelfde periode. Nuance hierbij is dat de cijfers voor het schooljaar 2015-2016 niet zijn opgenomen, een jaar waarin het aantal vluchtelingen sterk steeg.

⁵⁹ Kruispuntbank Inburgering, Agentschap Binnenlands Bestuur.

⁶⁰ Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015, p. 187.